

Kommunal- og distriktsdepartementet
Leveres elektronisk

Høring – NOU 2022:11 Personvernkommisjonens rapport

Forbrukerorganisasjonen Huseierne representerer vanlige boligeiere over hele landet. Vi har over 268.000 medlemmer som utgjør ca. 10 prosent av alle landets husholdninger. Huseierne jobber for at flest mulig kan eie sitt eget hjem og verner om den norske boligmodellen. Inkludert i dette er temaer som trygg bolighandel, gode bomiljøer, skatt og avgift og det grønne skiftet. Alle områder som har – og i sterkere grad vil få – utfordringer for den enkeltes personvern.

Hovedprinsipp: Forbrukeren skal eie sine egne data – og få tilgang til dem

Et viktig mål for en datadreven økonomi og innovasjon er å skape en enklere og bedre hverdag for forbrukerne. Derfor er det viktig at forbrukernes tilgang til og mulighet til å utnytte egne data, har stor oppmerksomhet.

Huseierne har følgende hovedprinsipper for datadreven økonomi og innovasjon:

- Forbrukeren skal eie sine egne data
- Forbrukeren skal gratis få tilgang til egne data
- Forbrukeren skal enkelt kunne godkjenne at andre tredjepartsaktører bruker forbrukerens egne data

Enkel og fri tilgang til egne data må være et grunnleggende prinsipp når data samles inn om en forbruker. Dette innebærer innsyn i dataene, bruk av dataene på egen hånd og at forbrukeren selv må kunne gi tredjeparter tilgang til å bruke egne data på en enkel måte

Denne tilgangen må skje uten kostnad og uten større hindringer som ekstra godkjennesskritt når enkel identifikasjon og fullmakt holder.

I dette bildet er personvernbeskyttelse av forbrukerens egne data en selvsagt rettighet. Derfor gir Huseierne som utgangspunkt støtte til personvernkommisjonens anbefalinger.

Vi vil i det videre peke på en del spesielle punkter knyttet til bolig og boligeierskap som bør særlig vektlegges i det videre arbeidet.

Bruk i offentlig forvaltning

Huseierne støtter anbefalingene i NOU-ens punkt 6.5 om personvern i offentlig forvaltning.

Vi ser fremvekst av en rekke automatiserte avgjørelser, og at disse er i ferd med å bli basert på maskinlæring og/eller kunstig intelligens. Slik både kommentert i kapittel 6, og i kapittel 10.4 i NOU-en.

Et eksempel på dette er forslaget fra Finansdepartementet i 2021 om «Nytt verdsettelsessystem for fritidsboliger i formuesskatten». Her blir det skissert et system for verdsettelse av hytter og fritidsboliger blant annet bygget på maskinlæring. Både i Hurdalsplattformen og i Skatteutvalgets rapport fra høsten 2022 forutsetter et tilsvarende takserings- og verdsettelsessystem for alle boliger. Tilsvarende forutsetter Skatteutvalgets forslag til ny arveavgift en omfattende registrering av arv gitt gjennom et helt livsløp.

Ved opprettelsen av slike systemer vil det være viktig med personvern innebygget, slik NOU-en omtaler. Det er viktig at det lages gode regler på området, både for innebygget personvern og ikke minst for forbrukerens innsyn i egne data og beregninger. For skatteområdet gjelder dette både for verdsettelsen og for selve beregningen.

Det er viktig med en helhetlig tilnærming på disse områdene, slik kommisjonen anbefaler. Dette er viktig for å unngå misbruk av data, og for å forhindre tvil og usikkerhet hos forbrukerne.

Deling av personopplysninger mellom forvaltningsorganene, og forbrukers egen bruk

Et punkt i NOU-ens kapittel om forvaltning som vi ikke synes er godt nok behandlet er behovet for forbruker til å selv gi andre tilgang til egne data. Uten at dette stoppes av rigide personvernregler.

Et eksempel på dette er i dag datadeling gjennom statlige eide Elhub. I Elhub registreres detaljerte og verdifulle forbruksdata for strøm som den enkelte kunde kan ha stor nytte av. Løsningen er dessverre i for liten grad tilpasset strømkundene.

Verdien for forbrukerne av egne Elhub-data vil ofte basere seg på tredjeparters bruk og analyse. Dette kan være til analyse av strømforbruk og forslag til strømsparing.

Her er det ikke mulig for forbrukeren å gi forhåndssamtykke direkte hos tredjepart til datautnyttelsen. Det er heller ikke åpnet for samtykke gjennom nytt vindu i tredjeparts systemer. I dag er det slik at forbruker først må registrere seg hos tredjepart og gitillatelse, deretter må forbruker selv logge inn hos Elhub for å godkjenne bruken av dataene. Dette er et unødig og forbrukerfiendtlig skritt som i praksis er et uoverstigelig hindrer i bruk av viktige strømdata for forbrukeren. Dette gjør dessverre at få fullfører prosessen med å godkjenne tredjeparter.

Personvern brukes i dag som argumentasjon for at forbruker ikke kan gi fullmakt til tredjepart for å få tilgang. Men dette er etter Huseiernes mening misforstått argumentasjon.

Ser vi til samtykkebasert lånesøknad som brukes av bankene, er det der mulighet å gi bankene fullmakt til å gå inn i Altinn for å hente inntekts- og formuesopplysninger i en låneprosess. Prinsippene er det samme, men praksis ulik.

Vi vet at forbrukere er mer og mer avhengig av råd, og at det kommer ulike tjenester som vil kunne hjelpe forbruker på en god måte. Det må lages regler som gjør at forbruker enklere kan gi tredjeparter tilgang til egne strømdata. Disse tredjepartsløsningene bør selvfølgelig ha strenge personvernkrav rettet mot seg, men datadelingen må kunne gå sømløst.

Dette er betraktninger vi i Huseierne mener må inn i regelverk som lages og i forvaltningens oppfyllelse av regelverket.

Tingenes internett – særlig om smarthjem og sensordata i boliger

Tingenes internett er omtalt i NOU-ens kapittel 9. Dette er et viktig tema, særlig for smarthusteknologi. Her er det mye som er i salg som har dårlig sikkerhet og dårlig oppdateringsrutiner. Det gjør at personvernet kan være truet direkte – ved at sensorer og gjenstander sender data til ulike tjenesteleverandører, og indirekte – ved at tjenestene gir åpninger i datanettet som kan utnyttes av andre.

Det er viktig at den enkelte forbruker har kontroll på egne data, og Huseierne støtter derfor anbefalingene som gjøres under 9.6 om tingenes internett.

Vi støtter også anbefalingene om å engasjere seg i EUs lovgivningsprosesser. Dette er produkter og tjenester som selges til mange land, og det er viktig at Norge påvirker og støtter opp om felles europeiske regler.

Huseierne støtter også Forbrukerrådets uttalelser om «tilkoblede enheter» i deres høringsuttalelse.

Videre er det også på tingenes internett et tema som er lite berørt av kommisjonen som bør sees på nærmere. Det er lovgivning rundt sensordata i boliger. Vi ser allerede nå at det bygges inn sensorer i boliger for å holde oversikt over temperatur, fuktighet, radon og gass, lyd (for å oppdage feil med maskiner) mv. I tillegg til at boligeiere etterinstallerer andre sensorer. Her er det flere utfordringer som må reguleres å sees på.

Det ene gjelder personvern for beboerne i boligen mens de bor i boligen, dette har kommisjonen berørt. Det som i mindre grad berøres er at denne sensorinformasjonen er særlig viktig kunnskap ved boligomsetning, og det er viktig for neste eier av boligen. Det er derfor viktig at vi har regler om slik databruk som både ivaretar personvernet til den som bor i boligen, men som også kan brukes ved boligomsetning og av neste eier.

Tilsyn og tilsynsmyndigheter

Huseierne ser behovet for et sterkt tilsyn for å ivareta forbrukernes rettigheter på personvernområdet. Vi mener at Datatilsynet er det naturlige organet for dette. Huseierne støtter også personvernkomisjonens tanker om å arbeide for et europeisk tilsyn.

Her stiller vi oss bak Forbrukerrådets uttalelser om «Tilsynsmyndigheter» i deres høringsuttalelse.

Huseierne bidrar gjerne i videre arbeid med regelverksutforming.

Oslo, 10. februar 2023

Med vennlig hilsen

Carsten Henrik Pihl, forbruker- og kommunikasjonssjef/sign